

SZCZEGÓŁOWE KRYTERIA OCENIANIA DLA KLASY V

Ocenę **niedostateczną** otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą.

Ocenę **dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:

I. ODBIÓR WYPOWIEDZI I WYKORZYSTYWANIE ZAWARTYCH W NICH INFORMACJI

SŁUCHANIE

- ◆ skupia uwagę na prostych wypowiedziach innych osób
- ◆ reaguje na wypowiedzi innych werbalnie i niewerbalnie (mimiką, gestem, postawą)
- ◆ rozumie polecenia nauczyciela, wypowiedzi innych uczniów
- ◆ identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi w prostych tekstach literackich oraz typowych sytuacjach znanych uczniowi z doświadczenia i obserwacji
- ◆ rozpoznaje proste intencje nadawcy, np. pytanie, prośbę, odmowę, zaproszenie, gratulacje, życzenia, przeprosiny, instrukcję
- ◆ wskazuje najważniejsze informacje w wysłuchanym niedługim tekście, zwłaszcza w jego warstwie dosłownej, i uzupełnia różne typy notatek graficznych o te informacje
- ◆ rozumie ogólny sens słuchanych utworów
- ◆ rozpoznaje nastrój słuchanych komunikatów
- ◆ dostrzega etyczny wymiar języka (prawdę, kłamstwo, przemilczanie informacji, brutalizację wypowiedzi)

CZYTANIE

- ◆ identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi w prostych tekstach literackich oraz typowych sytuacjach znanych uczniowi z doświadczenia i obserwacji (autor, narrator, czytelnik, słuchacz)
- ◆ rozpoznaje proste intencje nadawcy, np. pytanie, prośbę, odmowę, zaproszenie, gratulacje, życzenia, przeprosiny, instrukcję, ogłoszenie
- ◆ wskazuje najważniejsze informacje w przeczytanym tekście, zwłaszcza w dosłownej warstwie tekstu i wyrażone wprost, i uzupełnia na podstawie czytanego tekstu różne typy notatek graficznych o te informacje
- ◆ wskazuje części składowe wypowiedzi (tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie)
- ◆ rozumie dosłowne znaczenie wyrazów w wypowiedzi
- ◆ rozumie ogólny sens czytanych utworów
- ◆ określa nastrój wypowiedzi
- ◆ stara się czytać teksty płynnie i poprawnie pod względem artykulacyjnym, wyróżnia pauzą koniec wypowiedzenia
- ◆ rozpoznaje w wypowiedziach podstawowe części mowy (rzeczownik, czasownik, przymiotnik, przysłówki)
- ◆ rozpoznaje zdanie pojedyncze i zdanie złożone

DOCIERANIE DO INFORMACJI

- ◆ sprawdza pisownię wyrazów w słowniku ortograficznym
- ◆ wyszukuje synonimy w słowniku wyrazów bliskoznacznych
- ◆ wybiera proste informacje z hasła encyklopedycznego, czasopisma, podanej strony internetowej

II. ANALIZA I INTERPRETACJA TEKSTÓW KULTURY

- ◆ mówi o swoich reakcjach czytelnicznych
- ◆ wyraża swój stosunek do postaci
- ◆ odróżnia fikcję od rzeczywistości
- ◆ odróżnia elementy fantastyczne od realistycznych
- ◆ odróżnia autora od osoby mówiącej w tekście literackim
- ◆ określa najważniejsze elementy świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: czas, miejsce, bohaterowie, zdarzenia, omawia akcję
- ◆ zna cechy baśni, legendy, bajki, wie, co to jest mit
- ◆ rozpoznaje wers, strofę, rym, refren
- ◆ rozpoznaje przenośnię, porównane, epitet, wyraz dźwiękonaśladowczy
- ◆ wyodrębnia film i spektakl teatralny spośród innych przekazów i tekstów kultury oraz potrafi nazwać ich twórczo (ruchome obrazy, warstwa dźwiękowa)

III. TWORZENIE WYPOWIEDZI**MÓWIENIE**

- ◆ nawiązuje i podtrzymuje kontakt werbalny z innymi uczniami i nauczycielem
- ◆ formułuje proste pytania i udziela prostych odpowiedzi pod względem konstrukcyjnym
- ◆ wypowiada komunikaty zawierające proste informacje
- ◆ wyraża wprost swoje intencje
- ◆ odróżnia sytuację oficjalną od nieoficjalnej i potrafi odpowiednio do sytuacji komunikacyjnej skierować prośbę, pytanie, odmowę, wyjaśnienie, zaproszenie, instrukcję, gratulację, życzenia
- ◆ stosuje podstawowe zwroty grzecznościowe podczas rozmowy z osobą dorosłą i rówieśnikiem
- ◆ mówi na temat, opowiada o obserwowanych zdarzeniach, akcji książki, filmu
- ◆ za pomocą prostych zdań opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, zwierzę
- ◆ za pomocą prostych zdań opisuje obraz, ilustrację, plakat
- ◆ wygłasza tekst utworu z pamięci

PISANIE

- ◆ stosuje wielką literę na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na jego końcu
- ◆ zna podstawowe zasady dotyczące pisowni wielką literą oraz pisowni ó - u, rz - ż, ch - h
- ◆ tworzy proste wypowiedzi oraz notatki na podany temat
- ◆ uzupełnia prosty schemat, tabelę

- ◆ zna podstawowe zasady układu graficznego listu prywatnego i oficjalnego, dialogu, zaproszenia, ogłoszenia, planu ramowego wypowiedzi i z pomocą nauczyciela zapisuje list, dialog, układu plan ramowy i szczegółowy wypowiedzi, redaguje zaproszenie, ogłoszenie, instrukcję, pamiętnik i dziennik pisany z perspektywy bohatera i własnej
- ◆ zapisuje kilkudzaniowe opowiadanie odtwórcze z dialogiem
- ◆ za pomocą prostych zdań tworzy opis przedmiotu, miejsca, krajobrazu, postaci
- ◆ za pomocą prostych zdań tworzy opis obrazu, ilustracji, plakatu
- ◆ stosuje wiedzę językową w zakresie: słownictwa (np. dobiera wyrazy bliskoznaczne), składni (konstruuje poprawne zdania pojedyncze, stosuje wielkie litery na początku wypowiedzenia i odpowiednio znaki interpunkcyjne na końcu), ?eksji (stosuje czasowniki, rzeczowniki, przymiotniki i przysłówki w zdaniu), fonetyki (dzieli wyrazy przy przenoszeniu do następnej linii, zna sposoby oznaczania miękkości głosek, zauważa różnicę między wymową a zapisem samogłosek ustnych, dźwięcznych i bezdźwięcznych)
- ◆ stara się dbać o estetykę zapisu wypowiedzi

Ocenę **dostateczną** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz:

ODBIÓR WYPOWIEDZI I WYKORZYSTYWANIE ZAWARTYCH W NICH INFORMACJI

SŁUCHANIE

- ◆ słuca innych, uczestniczy w rozmowie oraz innych sytuacjach komunikacyjnych (zadaje pytania, odpowiada, instruuje, gratuluje, zaprasza, przeprasza)
- ◆ wybiera najważniejsze informacje z wysłuchanego tekstu
- ◆ tworzy prostą notatkę w formie tabeli, schematu, kilkudzaniowej wypowiedzi, planu
- ◆ określa temat utworu, powtarza swoimi słowami ogólny sens usłyszanej wypowiedzi, opowiada fabułę usłyszanej historii, zauważa metaforyczny charakter baśni, legendy, bajki, mitu
- ◆ rozpoznaje proste intencje niewyrażone wprost
- ◆ rozpoznaje typowe wypowiedzi informacyjne i literackie
- ◆ na podstawie intonacji odróżnia wypowiedzenia oznajmujące, rozkazujące i pytające

CZYTANIE

- ◆ identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi
- ◆ określa temat i główną myśl tekstu
- ◆ oddziela informacje ważne od drugorzędnych
- ◆ wybiera potrzebne informacje z instrukcji, tabeli, notatki, schematu
- ◆ wskazuje cytaty
- ◆ wskazuje przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi
- ◆ rozpoznaje cechy zaproszenia, życzeń, ogłoszenia, instrukcji, przepisu
- ◆ określa temat utworu, powtarza swoimi słowami ogólny sens usłyszanej wypowiedzi, opowiada fabułę usłyszanej historii, zauważa metaforyczny charakter baśni, legendy, bajki, mitu, wskazuje morał wyrażony wprost

- ◆ rozpoznaje typowe wypowiedzi informacyjne, literackie, reklamowe
- ◆ rozumie funkcję znaków interpunkcyjnych (kropki, przecinka, znaku zapytania, wykrzyknika), akapitów i marginesów w tekście prozatorskim, wskazuje cudzo­ słów
- ◆ wskazuje wersy, strofy, rymy w tekstach poetyckich
- ◆ poprawnie artykułuje i akcentuje wyrazy, stosuje intonację zdaniową podczas gło­ snego czytania utworów
- ◆ odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych
- ◆ rozpoznaje w wypowiedziach liczebnik, zaimek, przyimek, spójnik
- ◆ rozpoznaje podstawowe funkcje składniowe wyrazów użytych w wypowiedziach (orzeczenie, podmiot)
- ◆ odróżnia zdanie pojedyncze od zdania złożonego, zdanie pojedyncze rozwinięte od zdania nierozwiniętego
- ◆ rozpoznaje w tekście formy przypadków, liczb, rodzajów gramatycznych (rze­ czownik, przymiotnik), osób, czasów i rodzajów gramatycznych (czasownik), określa stopień przymiotnika i przysłówka
- ◆ posługuje się alfabetem, uwzględnia różnice między zapisem a wymową sa­ mogłosek nosowych, głosek dźwięcznych i bezdźwięcznych, oznacza miękkość głosek

DOCIERANIE DO INFORMACJI

- ◆ wybiera odpowiednie informacje ze słownika ortograficznego, słownika wyrazów bliskoznacznych, szkolnego słownika języka polskiego
- ◆ korzysta z encyklopedii, czasopisma, stron internetowych

II. ANALIZA I INTERPRETACJA TEKSTÓW KULTURY

- ◆ nazywa swoje reakcje czytelnicze
- ◆ dostrzega cechy wyróżniające teksty artystyczne (poetyckie i prozatorskie) oraz użytkowe
- ◆ nazywa elementy świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: czas, miejsce, bohaterowie, zdarzenia, wątki
- ◆ wskazuje elementy akcji
- ◆ wskazuje w utworze cechy baśni, legendy, bajki
- ◆ rozumie, czym jest mit
- ◆ wie, czym jest: wers, zwrotka, rym, rytm, refren
- ◆ wskazuje w tekście porównanie, przenośnię, epitet, wyraz dźwiękonaśladowczy
- ◆ wyodrębnia film spośród innych dziedzin sztuki
- ◆ zna pojęcia: gra aktorska, dekoracja, kostiumy, rekwizyty, inscenizacja, scena, widownia, kurtyna, kulisy, próba, program teatralny, afisz
- ◆ przypisuje cechy bohaterom oraz ocenia ich postawy w odniesieniu do takich wartości, jak np. miłość - nienawiść, przyjaźń - wrogość
- ◆ odczytuje sens utworów na poziomie semantycznym (dosłownym)
- ◆ odczytuje morał baśni, bajek, zauważa metaforyczny charakter mitu

III. TWORZENIE WYPOWIEDZI

MÓWIENIE

- ◆ świadomie uczestniczy w sytuacji komunikacyjnej
- ◆ dostosowuje wypowiedź do adresata i sytuacji, świadomie dobiera różne typy wypowiedzi prostych i rozwiniętych, stosuje wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące
- ◆ formułuje pytania zamknięte i otwarte
- ◆ udziela odpowiedzi w formie zdań złożonych
- ◆ wypowiada się w kilku logicznie ze sobą połączonych zdaniach na tematy związane z codziennością, otaczającą rzeczywistością, lekturą
- ◆ stosuje zwroty grzecznościowe i odpowiednie konstrukcje składniowe (np. tryb przypuszczający) podczas rozmowy z osobą dorosłą i rówieśnikiem
- ◆ składa życzenia, gratulacje, instruuje
- ◆ wypowiada się w sposób uporządkowany: opowiada zdarzenia w porządku chronologicznym, streszcza utwory fabularne
- ◆ opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, obraz, ilustrację, plakat, stosując słownictwo określające umiejscowienie w przestrzeni (używa przysłówków i wyrażeń przyimkowych)
- ◆ dobiera wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne
- ◆ recytuje utwór poetycki, oddając jego ogólny nastrój i sens
- ◆ stosuje zasady poprawnej wymowy i akcentowania wyrazów rodzimych
- ◆ posługuje się pozawerbalnymi środkami wypowiedzi (mimiką, gestem)

PISANIE

- ◆ stosuje podstawowe zasady ortografii dotyczące pisowni ó - u, rz - ż, ch - h i interpunkcji
- ◆ odróżnia nazwy własne od pospolitych i potrafi zastosować odpowiednie zasady dotyczące pisowni wielką literą
- ◆ poprawnie zapisuje *nie* z różnymi częściami mowy
- ◆ poprawnie zapisuje wyrażenia przyimkowe
- ◆ poprawnie stopniuje przymiotniki i przysłówki
- ◆ konstruuje i zapisuje kilkuzdaniowe wypowiedzi poprawne pod względem logiczno-składniowym
- ◆ używa wypowiedzi pojedynczych i złożonych, stosuje przecinki
- ◆ w zależności do adresata i sytuacji świadomie dobiera wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące
- ◆ samodzielnie zapisuje dialog
- ◆ dzieli wypowiedzi na części kompozycyjne (wstęp, rozwinięcie, zakończenie)
- ◆ buduje ramowy i szczegółowy plan wypowiedzi
- ◆ układa opowiadanie odtwórcze z dialogiem oraz z elementami opisu, krótką relacją, zaproszenie, ogłoszenie, pamiętnik i dziennik pisany z perspektywy bohatera i własnej
- ◆ redaguje notatkę w formie prostego schematu, tabeli, planu
- ◆ zapisuje instrukcję z uwzględnieniem sformułowań wskazujących na kolejność wykonywanych czynności

- ◆ tworzy opis przedmiotu, miejsca, krajobrazu, postaci, obrazu, ilustracji, plakatu, stosując słownictwo określające umiejscowienie w przestrzeni (używa przysłówków i wyrażen przyimkowych)
- ◆ w liście prywatnym i oficjalnym, dialogu, zaproszeniu i ogłoszeniu stosuje odpowiedni układ graficzny
- ◆ stosuje wiedzę językową w zakresie: słownictwa (wykorzystuje wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne w tworzonym tekście), składni (konstruuje zdania pojedyncze proste i rozwinięte oraz wypowiedzenia złożone, używa różnych typów wypowiedzeń: oznajmujących, rozkazujących, pytających, wykrzyknikowych; łączy wypowiedzenia składowe za pomocą spójnika w wypowiedzenia złożone), fleksji (używa poprawnych form gramatycznych czasowników, rzeczowników, przymiotników; poprawnie zapisuje formy bezokoliczników oraz formy rodzaju męskoosobowego i niemęskoosobowego czasowników w czasie przyszłym i przeszłym)
- ◆ stosuje zasady estetycznego zapisu tekstu

Ocenę **dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dostateczną oraz:

I. ODBIÓR WYPOWIEDZI I WYKORZYSTYWANIE ZAWARTYCH W NICH INFORMACJI

SŁUCHANIE

- ◆ koncentruje uwagę podczas słuchania dłuższych wypowiedzi innych oraz odtwarzanych utworów
- ◆ w typowych sytuacjach komunikacyjnych cytuje wypowiedzi innych, wyraża swoje zdanie na temat wysłuchanego komunikatu
- ◆ odróżnia informacje ważne od mniej ważnych
- ◆ właściwie odbiera intencje nadawcy komunikatu (również te niewyrażone wprost)
- ◆ na podstawie słuchanego tekstu tworzy notatkę, pisze krótkie streszczenie
- ◆ odróżnia wypowiedzi literackie od informacyjnych i reklamowych
- ◆ dostrzega zależność między przerośnym znaczeniem a intencją nadawcy
- ◆ odczytuje przerośny sens wysłuchanych utworów poetyckich i prozatorskich (objaśnia morał baśni, bajki, wyjaśnia metaforyczny charakter mitu)
- ◆ na podstawie intonacji odróżnia zdania neutralne od wykrzyknikowych

CZYTANIE

- ◆ wyszukuje w wypowiedzi informacje wyrażone pośrednio
- ◆ rozumie funkcję akapitu i cytatu w wypowiedzi
- ◆ objaśnia przerośne znaczenie wybranych wyrazów, związków wyrazów w wypowiedzi
- ◆ odróżnia teksty literackie od informacyjnych i reklamowych
- ◆ dostrzega zależność między przerośnym znaczeniem a intencją nadawcy
- ◆ odczytuje przerośny sens wysłuchanych utworów poetyckich i prozatorskich
- ◆ wskazuje typowe elementy konstrukcyjne w zaproszeniach, życzeniach, ogłoszeniach, instrukcjach, przepisach
- ◆ głośno czyta utwory, uwzględniając zasady poprawnej artykulacji i intonacji

- ◆ wskazuje różnice między rzeczownikami, czasownikami, przymiotnikami, liczebnikami, zaimkami, przyimkami i spójnikami
- ◆ rozpoznaje równoważnik zdania
- ◆ rozpoznaje w tekście formy przypadków, liczb, osób, rodzajów; odróżnia formy osobowe czasowników od niesobowych (bezokolicznik, formy zakończone na -no, -to)

DOCIERANIE DO INFORMACJI

- ◆ wie, jakiego typu informacje zawierają słownik ortograficzny, słownik wyrazów bliskoznacznych, słownik języka polskiego, słownik wyrazów obcych i umiejętnie je stosuje
- ◆ wybiera informacje niewyrażone wprost z różnych źródeł, np. czasopism, stron internetowych

II. ANALIZA I INTERPRETACJA TEKSTÓW KULTURY

- ◆ uzasadnia swoje reakcje czytelnicze
- ◆ analizuje elementy świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: czas, miejsce, bohaterowie, zdarzenia, wątek
- ◆ posługuje się pojęciami *akcja*, *fabuła*, *związek przyczynowo-skutkowy*
- ◆ identyfikuje baśń, legendę, mit, bajkę, komiks
- ◆ rozumie podstawową funkcję wersu, zwrotki, rymu, rytmu oraz objaśnia znaczenie i funkcję środków poetyckich, takich jak: przenośnia, porównanie, epitet, wyraz dźwiękonaśladowczy
- ◆ rozumie funkcję akapitu jako logicznie wyodrębnionej całości w tekście
- ◆ wyodrębnia elementy dzieła filmowego, zna główne etapy powstawania filmu i przedstawienia, rozumie pojęcie adaptacji
- ◆ określa zadania twórców dzieła filmowego i teatralnego – aktora, reżysera, dekoratora, suflera, reżysera
- ◆ charakteryzuje i ocenia bohaterów oraz ich postawy odnoszące się do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość
- ◆ odczytuje przesłanie utworu

III. TWORZENIE WYPOWIEDZI

MÓWIENIE

- ◆ przedstawia własne zdanie w rozmowie
- ◆ świadomie dobiera intonację zdaniową
- ◆ udziela odpowiedzi w formie krótkiej wypowiedzi
- ◆ uczestniczy w rozmowie związanej z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami; łączy za pomocą odpowiednich spójników współrzędne związki wyrazowe w zdaniu
- ◆ wypowiada się w roli świadka i uczestnika zdarzeń
- ◆ gromadzi wyrazy określające i nazywające cechy charakteru na podstawie zachowań i postaw
- ◆ wypowiada się logicznie i w sposób uporządkowany: opowiada zdarzenia w porządku chronologicznym, streszcza utwory fabularne, świadomie wykorzystuje

wyrazy określające następstwo czasowe, zwłaszcza przysłówki i wyrażenia przymikowe

- ◆ w sposób uporządkowany opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, obraz, ilustrację, plakat, stosując słownictwo służące do formułowania ocen i opinii, emocji i uczuć (np. epitety, porównania, zdrobnienia, poprawnie używa odpowiedniego stopnia przymiotnika i przysłówka)
- ◆ objaśnia znaczenia dosłowne i metaforyczne wyrazów
- ◆ odróżnia wyrazy pokrewne od synonimów
- ◆ umiejętnie stosuje wiedzę językową w zakresie: słownictwa (wzbogaca tworzony tekst wyrazami bliskoznacznymi i przeciwstawnymi), składni (stosuje różnorodne typy zdań: pojedyncze i złożone; celowo używa różnych typów wypowiedzi: pytających, oznajmujących, wykrzyknikowych, rozkazujących w zależności od sytuacji komunikacyjnej; stosuje się do zasad poprawnej interpunkcji), fleksji (używa odmiennej części mowy w poprawnych formach),
- ◆ wygłasza tekst poetycki z pamięci, posługując się pauzą, barwą głosu; zwraca uwagę na ważne treści tekstu
- ◆ stosuje się do zasad właściwego akcentowania wyrazów i intonowania wypowiedzi

PISANIE

- ◆ stosuje poznane zasady ortografii dotyczące pisowni ó - u, rz - ż, ch - h i interpunkcji, poprawnie używa i zapisuje formy nieosobowe czasownika
- ◆ w kilkudzaniowych wypowiedziach związanych z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami łączy za pomocą odpowiednich spójników współrzędne związki wyrazowe i stosuje się do zasad interpunkcji
- ◆ w tekstach świadomie stosuje wyrazy bliskoznaczne, zastępuje powtarzające się w tekście wyrazy odpowiednimi zaimkami
- ◆ w wypowiedziach gromadzi wyrazy określające i nazywające cechy charakteru na podstawie zachowań i postaw
- ◆ układa życzenia, gratulacje, zapisuje przepis, instrukcję, ogłoszenie, zaproszenie
- ◆ stosuje akapit jako znak logicznego wyodrębnienia fragmentów wypowiedzi
- ◆ pisze logiczne i uporządkowane pod względem chronologicznym opowiadanie, streszcza utwory fabularne, świadomie wykorzystuje wyrazy określające następstwo czasowe; opowiada z perspektywy świadka i uczestnika zdarzeń (pamiętnik, dziennik)
- ◆ zapisuje dialog w opowiadaniu
- ◆ w sposób uporządkowany opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, stosując słownictwo służące do formułowania ocen i opinii, emocji i uczuć (np. epitety, porównania, zdrobnienia)
- ◆ opisując obraz, rzeźbę, ilustrację, plakat, stosuje podstawowe słownictwo charakterystyczne dla danej dziedziny sztuki
- ◆ dostrzega błędy ortograficzne i interpunkcyjne w tworzonej wypowiedzi i je poprawia

Ocenę **bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dobrą oraz:

I. ODBIÓR WYPOWIEDZI I WYKORZYSTYWANIE ZAWARTYCH W NICH INFORMACJI

SŁUCHANIE

- ◆ przekazuje treść wysłuchanych wypowiedzi, potrafi ustosunkować się do wypowiedzi innych oraz nawiązać do nich podczas własnej wypowiedzi
- ◆ uzasadnia swoje zdanie na temat wysłuchanego komunikatu
- ◆ nazywa intencje nadawcy komunikatu, dostrzega zależność między przerośnym znaczeniem a intencją nadawcy wypowiedzi, w sytuacjach typowych odróżnia fakty od opinii

CZYTANIE

- ◆ wyszukuje w wypowiedzi informacje wyrażone pośrednio i wykorzystuje je w wypowiedzi np. opisującej lub oceniającej postać fikcyjną lub rzeczywistą
- ◆ oddziela informacje ważne od drugorzędnych i wykorzystuje je w odczytaniu znaczeń dosłownych i przerośnych
- ◆ wykorzystuje treści zawarte w artykule, instrukcji, przepisie, tabeli, schemacie i notatce
- ◆ nazywa intencje nadawcy komunikatu, dostrzega zależność między przerośnym znaczeniem a intencją nadawcy wypowiedzi
- ◆ nazywa osobę mówiącą w tekście w zależności od rodzaju utworu (podmiot liryczny, narrator)
- ◆ w sytuacjach typowych odróżnia fakty od opinii
- ◆ wskazuje typowe elementy stylistyczne i graficzne w zaproszeniach, życzeniach, ogłoszeniach, instrukcjach, przepisach
- ◆ dostrzega relacje między takimi elementami konstrukcji, jak tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie
- ◆ głośno czyta utwory, wykorzystując umiejętność poprawnej artykulacji i intonacji, aby oddać sens odczytywanego tekstu
- ◆ rozumie funkcje użytych w tekście zdań pojedynczych rozwiniętych i nierozwiniętych, pojedynczych i złożonych, równoważników zdań
- ◆ rozumie funkcję użytych form przypadków, liczb, osób, czasów w tekstach literackich, użytkowych, reklamowych

DOCIERANIE DO INFORMACJI

- ◆ w zależności od celu poszukiwań świadomie wybiera odpowiedni słownik (słownik ortograficzny, słownik wyrazów bliskoznacznych, słownik języka polskiego, słownik wyrazów obcych)
- ◆ konfrontuje ze sobą informacje zgromadzone na podstawie różnych źródeł

II. ANALIZA I INTERPRETACJA TEKSTÓW KULTURY

- ◆ konfrontuje swoje reakcje czytelnicze z innymi odbiorcami
- ◆ charakteryzuje osobę mówiącą na podstawie jej wypowiedzi
- ◆ objaśnia funkcję analizowanych elementów świata przedstawionego w utworze epickim oraz środków stylistycznych w utworze poetyckim (w tym rozróżnia ożywienie i uosobienie jako rodzaje przenośni)
- ◆ wykorzystuje wiedzę na temat wersu, zwrotki, rymu, rytmu, refrenu do interpretacji utworu
- ◆ wyróżnia wśród przekazów audiowizualnych programy informacyjne, rozrywkowe, reklamy; dostrzega różnice między celem tych programów
- ◆ charakteryzuje i ocenia bohaterów oraz ich postawy odnoszące się do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość; konfrontuje sytuację bohaterów z własnymi doświadczeniami

III. TWORZENIE WYPOWIEDZI

MÓWIENIE

- ◆ uzasadnia własne zdanie w rozmowie, podaje odpowiednie przykłady, cytuje, stosuje się do reguł grzecznościowych
- ◆ rozpoczyna i podtrzymuje rozmowę na temat lektury czy dzieła filmowego
- ◆ udziela wyczerpujących wypowiedzi poprawnych pod względem konstrukcyjnym i stylistycznym
- ◆ w rozmowie związanej z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami stosuje frazeologizmy i przysłowia związane z omawianą tematyką
- ◆ poprawnie stosuje formy czasu teraźniejszego oraz formy rodzaju męskoosobowego i niemęskoosobowego w czasach przeszłym i przyszłym
- ◆ w opisie dzieła kultury stosuje słownictwo wyrażające stosunek odbiorcy wobec dzieła
- ◆ interpretuje przenośne treści utworów poetyckich przewidzianych w programie nauczania
- ◆ zaznacza akcenty logiczne, stosuje pauzy, dostosowuje tempo recytacji do treści utworu
- ◆ wzbogaca komunikat pozawerbalnymi środkami wypowiedzi
- ◆ dokonuje samokrytyki wypowiedzi i doskonali ją pod względem konstrukcji i języka

PISANIE

- ◆ potrafi zastosować reguły ortograficzne w sytuacjach nietypowych (np. wykorzystać wiedzę o wyrazach pochodnych i rodzinie wyrazów, pisowni *nie* w przeciwstawieniach)
- ◆ przekształca zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie, a także zdania w równoważniki zdań i odwrotnie – odpowiednio do przyjętego celu
- ◆ komponuje poprawne pod względem ortograficznym, interpunkcyjnym, fleksyjnym, składniowym wypowiedzi o przejrzystej, logicznej kompozycji
- ◆ uzasadnia własne zdanie, podaje odpowiednie przykłady, np. z lektury
- ◆ udziela wyczerpujących wypowiedzi poprawnych pod względem konstrukcyjnym i stylistycznym

- ◆ w wypowiedziach związanych z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami stosuje frazeologizmy i przysłowia związane z omawianą tematyką
- ◆ komponuje i przekształca plan wypowiedzi
- ◆ pisze opowiadanie twórcze, list z perspektywy bohatera, baśń
- ◆ w opisie dzieła kultury stosuje słownictwo wyrażające stosunek odbiorcy wobec dzieła
- ◆ sprawnie stosuje wiedzę językową w zakresie: słownictwa (dba o poprawność słownikową tworzonych wypowiedzi, odpowiednio dobiera wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne, wzbogacając tekst w zależności od formy wypowiedzi i sytuacji komunikacyjnej), składni (tworzy ciekawe pod względem składniowym wypowiedzi, stosuje się do zasad poprawności logiczno-składniowej, dba o poprawną interpunkcję wypowiedzeń złożonych), fleksji (w wypowiedziach stosuje w poprawnych formach odmienne i nieodmienne części mowy przewidziane w programie nauczania, w tym poprawnie stosuje formy czasu teraźniejszego oraz formy rodzaju męskoosobowego i niemęskoosobowego w czasach przeszłym i przyszłym), fonetyki (biegle stosuje wiadomości z zakresu fonetyki i wykorzystuje je w poprawnym zapisie wyrazów)
- ◆ dokonuje samodzielnej autokorekty napisanego tekstu

Ocenę **celującą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą oraz:

I. ODBIÓR WYPOWIEDZI I WYKORZYSTYWANIE ZAWARTYCH W NICH INFORMACJI

SŁUCHANIE

- ◆ w rozmowie i innych sytuacjach komunikacyjnych celowo odwołuje się do wypowiedzi innych osób
- ◆ dokonuje selekcji informacji w celu wykorzystania ich w sytuacjach nietypowych
- ◆ dostrzega zależność między przerośnym znaczeniem a intencją nadawcy wypowiedzi w tekstach poetyckich i reklamowych, wskazuje elementy o charakterze perswazyjnym

CZYTANIE

- ◆ czyta ze zrozumieniem na poziomie krytycznym teksty spoza listy lektur
- ◆ interpretuje utwory poetyckie i prozatorskie

DOCIERANIE DO INFORMACJI

- ◆ wybiera i wykorzystuje informacje z różnych źródeł (np. czasopism, stron internetowych) we własnych wypowiedziach o charakterze informacyjnym lub oceniającym

II. ANALIZA I INTERPRETACJA TEKSTÓW KULTURY

- ◆ porównuje funkcję analizowanych elementów świata przedstawionego w różnych utworach epickich i poetyckich
- ◆ wskazuje elementy baśni, legendy, bajki, mitu w innych tekstach kultury oraz odnajduje i omawia nawiązania do tego typu utworów we współczesnych tekstach kultury, np. opowiadaniach, reklamach, oraz w języku, np. we frazeologii
- ◆ odnosi się do postaw bohaterów fikcyjnych i opisuje otaczającą ich rzeczywistość
- ◆ dostrzega zależność między przerośnym znaczeniem a intencją nadawcy wypowiedzi w tekstach poetyckich i reklamowych, wskazuje elementy o charakterze perswazyjnym

III. TWORZENIE WYPOWIEDZI

MÓWIENIE

- ◆ przedstawia własne stanowisko w związku ze sposobem rozwiązania problemu, wykonania zadania, formułuje twórcze uwagi
- ◆ podejmuje rozmowę na temat przeczytanej lektury dzieła także spoza kanonu lektur przewidzianych programem nauczania w klasie piątej; omawia je w odniesieniu do innych dzieł także spoza kanonu lektur
- ◆ interpretuje metaforyczne i symboliczne treści utworów literackich i plastycznych

PISANIE

- ◆ tworzy samodzielne wypowiedzi cechujące się ciekawym ujęciem tematu, pomysłową formą, poprawną konstrukcją oraz właściwym doбором środków językowych
- ◆ wykazuje się szczególną dbałością o poprawność ortograficzną, interpunkcyjną, fleksyjną i składniową oraz estetykę zapisu wypowiedzi
- ◆ świadomie stosuje wiedzę językową w zakresie treści materiałowych przewidzianych programem nauczania słownictwa, składni, fleksji i fonetyki